YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

7 päivänä tammikuuta 2004 *

Asiassa C-60/02,

jonka Landesgericht Eisenstadt (Itävalta) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosoikeudenkäynnissä, jossa vastaajana on

X,

ennakkoratkaisun tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien tavaroiden yhteisöön tuontia ja yhteisöstä vientiä ja jälleenvientiä koskevista tietyistä toimenpiteistä 22 päivänä joulukuuta 1994 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 3295/94 (EYVL L 341, s. 8), sellaisena kuin se on muutettuna 25.1.1999 annetulla neuvoston asetuksella N:o 241/1999 (EYVL L 27, s. 1), tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: P. Jann, joka hoitaa viidennen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit D. A. O. Edward (esittelevä tuomari) ja A. La Pergola,

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Montres Rolex SA, edustajanaan Rechtsanwalt G. Kucsko,

— Itävallan hallitus, asiamiehenään C. Pesendorfer,

— Suomen hallitus, asiamiehenään E. Bygglin,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään J. C. Schieferer,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 5.6.2003 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Landesgericht Eisenstadt on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 17.1.2002 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 25.2.2002, EY 234 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien tavaroiden yhteisöön tuontia ja yhteisöstä vientiä ja jälleenvientiä koskevista tietyistä toimenpiteistä 22 päivänä joulukuuta 1994 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 3295/94 (EYVL L 341, s. 8), sellaisena kuin se on muutettuna 25.1.1999 annetulla neuvoston asetuksella N:o 241/1999 (EYVL L 27, s. 1; jäljempänä asetus N:o 3295/94), tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty Montres Rolex SA (jäljempänä Rolex), Tommy Hilfiger Licensing Inc., La Chemise Lacoste SA, Guccio Gucci SpA ja The GAP Inc. -nimisten yhtiöiden — jotka ovat tavaramerkkioikeuksien haltijoita — pyynnöstä tehtyjen tuomioistuimen suorittamien useiden esitutkintamenettelyjen yhteydessä sen jälkeen, kun Kittseen (Itävalta) tulliviranomaiset olivat takavarikoineet tavaraeriä, joiden epäiltiin olevan tuoteväärennöksiä kyseisten yhtiöiden tavaramerkeistä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 Asetuksen N:o 3295/94 1 artiklan mukaan asetuksessa määritetään

"a) edellytykset, joilla tulliviranomaisten on toteutettava toimenpiteitä, kun 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetuiksi epäiltyjä tavaroita:

— ilmoitetaan vapaaseen liikkeeseen luovutettaviksi, vietäviksi tai jälleenvietäviksi yhteisön tullikoodeksista 12 päivänä lokakuuta 1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2913/92 61 artiklan mukaisesti;

— löydetään asetuksen (ETY) N:o 2913/92 37 artiklan mukaisesti tullivalvonnassa olevien sellaisten tavaroiden tarkastuksissa, jotka on mainitun asetuksen 84 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti asetettu suspensiomenettelyyn, ilmoitettu jälleenvietäviksi tai siirretty mainitun asetuksen 166 artiklan mukaisesti vapaa-alueelle tai vapaavarastoon;

ja

b) toimenpiteet, jotka toimivaltaisten viranomaisten on toteutettava näiden tavaroiden osalta, kun on osoitettu, että ne tosiasiallisesti ovat 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja tavaroita."

4 Asetuksen N:o 3295/94 1 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetaan "teollis- ja tekijänoikeutta loukkaavilla tavaroilla" muun muassa väärennettyjä tavaroita.

5 Mainitun säännöksen mukaan "väärennetyillä tavaroilla" tarkoitetaan

"— tavaroita, mukaan lukien niiden pakkaukset, jotka on luvattomasti varustettu tavaramerkillä, joka on samanlainen kuin tällaisille tavaroille asianmukaisesti rekisteröity merkki, tai jota ei olennaisten tuntomerkkiensä perusteella voida erottaa tällaisesta tavaramerkistä, ja joka siten yhteisön lainsäädännön tai sen jäsenvaltion, jossa pyyntö tulliviranomaisille toimenpiteiden toteuttamiseksi on tehty, lainsäädännön mukaan loukkaa tavaramerkin haltijan oikeuksia,

— mitä tahansa tavaramerkkiä (logo, etiketti, tarra, esite, käyttöohje, takuutodistus), jopa yksinään esitettynä, samoin edellytyksin kuin ensimmäisen luetelmakohdan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettuja tavaroita,

— pakkauksia, jotka on varustettu väärennetyn tavaran merkillä, yksinään esitettyinä, samoin edellytyksin kuin ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettuja tavaroita".

6 Asetuksen N:o 3295/94 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Jäljempänä 6 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti 1 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetuiksi todettujen tavaroiden tuonti yhteisöön, luovutus vapaaseen liikkeeseen, vienti, jälleenvienti ja suspensiomenettelyyn asettaminen sekä siirtäminen vapaa-alueelle tai vapaavarastoon on kielletty."

7 Kyseisen asetuksen 3 artiklassa säädetään muun muassa, että tavaramerkkioikeuden haltija voi esittää tulliviranomaisen toimivaltaiselle yksikölle kirjallisen hakemuksen, jossa se pyytää tulliviranomaisia ryhtymään toimenpiteisiin väärennetyiksi epäiltyjen tavaroiden osalta.

8 Saman asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan kun tullitoimipaikka, jolle on annettu tieto tavaramerkkioikeuden haltijan hakemusta koskevasta myönteisestä päätöksestä, toteaa, että tavarat vastaavat päätöksen kohteena olevista väärennetyistä tavaroista annettua kuvausta, sen on lykättävä tavaran luovutusta tai otettava haltuunsa nuo tavarat.

9 Asetuksen N:o 3295/94 8 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Rajoittamatta oikeudenhaltijan mahdollisuutta käyttää muita oikeuskeinoja, jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta toimivaltaiset viranomaiset voivat:

a) yleensä, ja kansallisen lainsäädännön asiaa koskevien säännösten mukaisesti, suorittamatta minkäänlaista korvausta, ja aiheuttamatta valtiolle menoja, tuhota 1 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetuiksi todetut tavarat tai asettaa ne markkinoiden ulkopuolelle siten, että oikeudenhaltijalle ei aiheudu vahinkoa,

b) toteuttaa mitä tahansa muita näihin tavaroihin kohdistuvia toimenpiteitä, joilla pyritään tosiasiallisesti estämään niitä henkilöitä, joita asia koskee, saamasta toiminnastaan taloudellista hyötyä.

Poikkeustapauksia lukuun ottamatta tällaisina toimenpiteinä ei pidetä pelkkää merkkien poistamista, joilla väärennetyt tavarat on luvattomasti varustettu.

— —

3. Edellä 6 artiklan 1 kohdan 2 alakohdan mukaisesti toimitettujen tietojen lisäksi, ja siinä edellytetyllä tavalla, tullitoimipaikan tai toimivaltaisen yksikön on ilmoitettava oikeudenhaltijalle tämän pyynnöstä 1 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetuiksi todettujen tavaroiden lähettäjän, tuojan tai viejän sekä valmistajan nimet ja osoitteet sekä kyseisten tavaroiden määrän."

10 Asetuksen N:o 3295/94 11 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Jokaisen jäsenvaltion on määrättävä seuraamukset 2 artiklan säännösten rikkomisesta. Näiden seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja vakuuttavia."

Kansallinen lainsäädäntö

11 Strafgesetzbuchin (Itävallan rikoslaki) 1 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

"Rangaistus tai turvaamistoimi voidaan määrätä ainoastaan sellaisen teon johdosta, johon kohdistuu laissa säädetty nimenomainen rangaistusuhka ja joka jo tekohetkellä oli rangaistava teko."

12 Strafprozessordnungin (Itävallan rikosprosessilaki) 84 §:n 1 momentin sanamuoto on seuraava:

"Kun viranomainen tai julkinen elin epäilee virallisen syytteen alaista tekoa, joka koskee sen lainmukaista toimialaa, sen on ilmoitettava tästä syyttäjälle tai poliisiviranomaiselle."

13 Markenschutzgesetzin (tavaramerkkilaki, jäljempänä MSchG) 10 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

"Rekisteröidyn tavaramerkin haltijalla on, tämän kuitenkaan vaikuttamatta aikaisempiin oikeuksiin, yksinoikeus kieltää muita ilman hänen suostumustaan käyttämästä elinkeinotoiminnassa:

1) merkkiä, joka on sama kuin tavaramerkki ja samoja tavaroita tai palveluja varten kuin ne tavarat tai palvelut, joita varten tavaramerkki on rekisteröity,

2) merkkiä, joka sen vuoksi, että se on sama tai samankaltainen kuin samoja tai samankaltaisia tavaroita tai palveluja varten oleva tavaramerkki, aiheuttaa yleisön keskuudessa sekaannusvaaran, joka sisältää myös vaaran merkin ja tavaramerkin välisestä mielleyhtymästä."

14 MSchG:n 10 a §:n mukaan merkin käyttämistä tavaran tai palvelun tunnuksena on erityisesti

"1. merkin kiinnittäminen tavaroihin, niiden päällyksiin taikka esineisiin, joihin palvelu kohdistuu tai sen on määrä kohdistua,

2. merkillä varustettujen tavaroiden tarjoaminen tai markkinoille saattaminen tai niiden hallussapito tässä tarkoituksessa taikka palvelujen tarjoaminen tai tuottaminen tätä merkkiä käyttäen,

3. tavaroiden maahantuonti tai maastavienti merkkiä käyttäen,

4. merkin käyttäminen liikeasiakirjoissa, ilmoituksissa ja mainonnassa".

15 MSchG:n 60 §:ssä säädetään tavaramerkin väärentämiseen sovellettavista seuraamuksista.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

16 Rolex, joka on yksi pääasian kantajista, on useiden suojattujen tavaramerkkien haltija. Sen mukaan tuntemattomat henkilöt loukkasivat sen tavaramerkkioikeuksia yrittäessään kuljettaa Itävallan kautta Italiasta Puolaan 19 kappaletta tavaramerkillä Rolex varustettuja, väärennettyjä kelloja. Kyseisen yhtiön mukaan kyseessä on sille kuuluvan tavaramerkkioikeuden loukkaus, joka on säädetty rangaistavaksi MSchG:n 10 §:ssä sekä 60 §:n 1 ja 2 momentissa. Tämän vuoksi yhtiö pyysi Landesgericht Eisenstadtilta tuomioistuimen suorittaman esitutkinnan aloittamista X:ää vastaan näiden säännösten rikkomista koskevien epäilyjen vuoksi.

17 Tommy Hilfiger Licensing Inc. ja La Chemise Lacoste, jotka ovat useiden suojattujen tavaramerkkien haltijoita, pyysivät myös tuomioistuimen suorittaman esitutkinnan aloittamista X:ää vastaan MSchG:n samojen säännösten rikkomista koskevien epäilyjen vuoksi. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ilmoitti kuitenkin 8.3.2003 yhteisöjen tuomioistuimelle, että näistä yrityksistä viimeksi mainittu oli luopunut kanteestaan.

18 Myös Guccio Gucci SpA ja The GAP Inc., jotka ovat useiden suojattujen tavaramerkkien haltijoita, pyysivät tuomioistuimen suorittaman esitutkinnan aloittamista X:ää vastaan, jonka ne ovat arvelleet olevan joko Beijing Carpet Import -nimisen yhtiön, jonka kotipaikka on Beijing (Kiina), liikkeenjohtaja tai vastuunalainen haltija tai H. SW Spol SRO -nimisen yhtiön, jonka kotipaikka on Bratislava (Slovakia), liikkeenjohtaja tai vastuunalainen haltija.

19 Landesgerichtin mukaan tuomioistuimen suorittaman esitutkinnan aloittaminen Strafprozessordnungin 84 §:n 1 momentin perusteella edellyttää, että väitetty menettely on rangaistava teko. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa myös, että Itävallan oikeudessa säädöstasoltaan perustuslain asemassa olevan ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn Euroopan yleissopimuksen 7 artiklan 1 kappaleessa kielletään rankaiseminen teoista, jotka eivät niiden tekoaikana olleet rangaistavia kansallisen tai kansainvälisen oikeuden mukaan.

20 Landesgericht toteaa, että MSchG:n nojalla ainoastaan väärennetyn tavaran maahantuonti ja maastavienti on tavaramerkin lainvastaista käyttämistä, mutta tällaisen tavaran pelkkä kauttakuljetus jäsenvaltion alueen kautta ei ole sitä. Lisäksi Itävallan rikosoikeudessa tehdään selvä ero yhtäältä maahantuonnin ja maastaviennin sekä toisaalta kauttakuljetuksen käsitteiden välillä.

21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa asiassa C-383/98, Polo vastaan Lauren, 6.4.2000 annettuun tuomioon (Kok. 2000, s. I-2519) ja toteaa, että yhteisöjen tuomioistuin on siinä todennut, että asetusta N:o 3295/94 on sovellettava myös tapauksiin, joissa kolmannesta valtiosta tuotuja tavaroita viedään toiseen kolmanteen valtioon, mikä merkitsee, että tämän asetuksen soveltamisala kattaa myös pelkän kauttakuljetuksen. Koska kyseinen tuomio on kuitenkin annettu siviiliasiassa, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii sitä, soveltuuko sama ratkaisu rikosoikeuteen, kun kansallisen lainsäädännön mukaan kyseessä ei ole rikos.

22 Tässä tilanteessa Landesgericht Eisenstadt on ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevalla päätöksellään, sellaisena kuin se on oikaistuna 4.3.2002 tehdyllä päätöksellä, päättänyt lykätä asian ratkaisemista ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko kansallisen oikeuden säännös — tässä tapauksessa MSchG:n 60 §:n 1 ja 2 momentti luettuna yhdessä sen 10 a §:n kanssa —, joka voidaan tulkita siten, että tavaramerkkilainsäädännön vastaisesti valmistettujen/levitettyjen tavaroiden pelkkä kauttakuljetus ei ole rangaistava, väärennettyjen ja laittomasti valmistettujen tavaroiden vapaaseen liikkeeseen luovutuksen, viennin, jälleenviennin tai suspensiomenettelyyn asettamisen kieltämistä koskevista toimenpiteistä 22 päivänä joulukuuta 1994 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 3295/94 2 artiklan, sellaisena kuin se on 25.1.1999 annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 241/1999, vastainen?"

Ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottaminen

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

23 Rolexin mukaan kansalliset tuomioistuimet voivat pyytää yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua ainoastaan silloin, kun niissä on vireillä oikeusriita ja

kun niissä vireillä olevan menettelyn tarkoituksena on ratkaisun antaminen tuomiovaltaa käyttäen (ks. vastaavasti asia 138/80, Borker, määräys 18.6.1980, Kok. 1980, s. 1975, 4 kohta; asia 318/85, Greis Unterweger, määräys 5.3.1986, Kok. 1986, s. 955, 4 kohta ja asia C-111/94, Job Centre, tuomio 19.10.1995, Kok. 1995, s. I-3361, 9 kohta).

24 Rolex toteaa, että Itävallan oikeudessa esitutkinnan tarkoituksena on suorittaa ensimmäinen tutkimus rikkomusta koskevista syytöksistä ja selvittää tarpeellisilta osin tosiseikat, jotta voidaan todeta seikat, jotka voivat johtaa joko rikosasian käsittelyn lopettamiseen tai sen jatkamiseen. Näin ollen esitutkinnan aloittamista koskeva päätös ei ole tuomiovaltaa käyttäen annettava ratkaisu. Nyt kyseessä oleva ennakkoratkaisupyyntö on näin ollen jätettävä tutkimatta.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

25 Yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, että tutkittavaksi voitiin ottaa ennakkoratkaisupyyntö, joka esitettiin sellaisen rikosoikeudellisen esitutkintamenettelyn yhteydessä, joka saattoi johtaa asian käsittelyn lopettamista, haasteen antamista tai syytteistä vapauttamista koskevaan päätökseen (ks. vastaavasti asia 14/86, Pretore di Salò, tuomio 11.6.1987, Kok. 1987, s. 2545, 10 ja 11 kohta).

26 Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin vastasi asiassa 338/85, Pardini, 21.4.1988 antamassaan tuomiossa (Kok. 1988, s. 2041) sellaisessa välitoimimenettelyssä esitettyihin kysymyksiin, jossa välitoimi voitiin vahvistaa, sitä voitiin muuttaa tai se voitiin peruuttaa.

27 Lisäksi kuten julkisasiamies perustellusti huomauttaa ratkaisuehdotuksensa 22 kohdassa, kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa menettelyssä tuo tuomioistuin antaa joka tapauksessa ratkaisun tuomiovaltaa käyttäen, koskipa ratkaisu mahdollisten rikosoikeudellisten seuraamusten soveltamista, väärennetyiksi epäiltyjen tavaroiden takavarikoimista ja tuhoamista tai johtipa se syytteistä vapauttamiseen tai asian käsittelyn lopettamiseen.

28 Lopuksi päättäminen siitä, mikä on sopivin aika ennakkoratkaisukysymyksen esittämiseen yhteisöjen tuomioistuimelle, kuuluu kansallisen tuomioistuimen yksinomaiseen toimivaltaan (ks. mm. yhdistetyt asiat 36/80 ja 71/80, Irish Creamery Milk Suppliers Association ym., tuomio 10.3.1981, Kok. 1981, s. 735, Kok. Ep. VI, s. 29, 5–8 kohta; asia 72/83, Campus Oil ym., tuomio 10.7.1984, Kok. 1984, s. 2727, Kok. Ep. VII, s. 615, 10 kohta; asia C-66/96, Høj Pedersen ym., tuomio 19.11.1998, Kok. 1998, s. I-7327, 45 ja 46 kohta sekä asia C-236/98, JämO, tuomio 30.3.2000, Kok. 2000, s. I-2189, 30 ja 31 kohta).

29 Ennakkoratkaisupyyntö voidaan näin ollen ottaa tutkittavaksi.

Ennakkoratkaisukysymys

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

30 Rolexin ja Itävallan hallituksen mukaan asetus N:o 3295/94 soveltuu myös kauttakuljetuksessa oleviin tavaroihin, jotka ovat peräisin kolmannesta maasta ja ovat matkalla toiseen kolmanteen maahan yhteisön alueen kautta (em. asia Polo v. Lauren, tuomion 27 kohta). Niiden mukaan asetuksen N:o 241/1999 antaminen ei ole mitenkään muuttanut tätä tulkintaa (em. asia Polo v. Lauren, tuomion 28 kohta).

31 Itävallan hallitus päättelee asetuksen N:o 3295/94 6 artiklan 2 kohdan b alakohdasta ja 11 artiklasta, että jäsenvaltioilla on toimivalta määrätä kansallisen lainsäädäntönsä perusteella rikkomistapauksessa sovellettavista seuraamuksista, mutta että siitä, mitkä ovat rangaistavia tekoja, on säädetty kyseisen asetuksen säännöksissä ja erityisesti sen 2 artiklassa. Näin ollen Itävallan viranomaiset ovat velvollisia määräämään seuraamuksia väärennettyjen tavaroiden pelkästä kauttakuljetuksesta Itävallan kautta.

32 Rolex esittää tältä osin, että edellä mainitussa asiassa Polo vastaan Lauren annetun tuomion taustalla olleessa asiassa kyseessä olleiden tosiseikkojen tapahtuma-aikana, joka oli ennen MSchG:llä tehtyä uudistusta, tuoteväärennöksiä koskevassa Itävallan lainsäädännössä ei ollut yksityiskohtaista kuvausta siitä, mikä oli tavaramerkin käyttämistä osoittamaan tavaraa tai palvelua. Niinpä Oberster Gerichtshof (Itävalta) katsoi asiassa Baygon 29.9.1986 antamassaan tuomiossa, että kyseessä ei ollut tavaramerkkioikeuden loukkaus, jos vieraalla tavaramerkillä varustettu tavara vietiin toiseen kolmanteen maahan, jossa se sitten saatettiin markkinoille.

33 Rolex toteaa, että Itävallassa tuli 23.7.1999 voimaan merkittävä tavaramerkkilainsäädännön uudistus Markenrechts-Novelle 1999:n (BGBl. I, 1999/111) antamisella, jolla tuo lainsäädäntö muun muassa saatettiin vastaamaan jäsenvaltioiden tavaramerkkilainsäädännön lähentämisestä 21 päivänä joulukuuta 1988 annettua ensimmäistä neuvoston direktiiviä 89/104/ETY (EYVL 1989, L 40, s. 1). Tuon direktiivin 5 artiklan 3 kohta saatettiin näin osaksi Itävallan oikeusjärjestystä, tarkemmin sanottuna MSchG:n 10 a §:llä.

34 Rolex toteaa, että kyseisen lain esitöissä viitataan nimenomaisesti siihen, että Oberster Gerichtshofin oikeuskäytäntö edellä mainitussa asiassa Baygon hylätään. Itävallan lainsäätäjä on näin ollen selvästi tarkoittanut, että jälleenvienti ja näin ollen myös pelkkä kauttakuljetus voi Itävallan oikeuden mukaan muodostaa tavaramerkkioikeuden loukkauksen.

35 Rolex katsoo tästä seuraavan, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tulkinta, jonka mukaan pelkkä tavaramerkkioikeuden säännösten vastaisesti valmistettujen tavaroiden kauttakuljetus ei ole rikosoikeudellisten seuraamusten alaista, on virheellinen.

36 Rolex lisää, että MSchG:n 10 §:ssä ja sitä seuraavissa pykälissä säädetään samalla kertaa tavaramerkkioikeuden loukkauksen siviili- ja rikosoikeudellisista seuraamuksista. Oikeusvarmuutta ja tuomioistuinratkaisujen ennustettavuutta koskevien syiden vuoksi ei ole mahdollista, että yhtä ja samaa oikeussääntöä voitaisiin tulkita eri tavalla sen mukaan, ovatko siihen liittyvät seuraamukset luonteeltaan siviili- vai rikosoikeudellisia.

37 Suomen hallitus puolestaan muistuttaa, että asetus N:o 3295/94 on annettu EY:n perustamissopimuksen 113 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 133 artikla) perusteella, jonka tarkoituksena on yhteisen kauppapolitiikan avulla suojella yhteisön kauppaa erityisesti yhteisön rajoilla tehtävillä toimenpiteillä. Kyseinen asetus suojelee näin ollen toisaalta sisämarkkinoita tuoteväärennöksiltä ja laittomasti valmistetuilta tavaroilta ja toisaalta immateriaalioikeuksien haltijoita oikeudenloukkauksilta.

38 Suomen hallitus toteaa, että asetuksen N:o 3295/94 11 artiklassa säädetään jäsenvaltioille velvollisuus määrätä seuraamukset direktiivin 2 artiklan säännösten rikkomisesta. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja vakuuttavia.

39 Suomen hallitus toteaa lisäksi, että vastaavuusperiaatteen mukaan seuraamuksen yhteisön oikeuden rikkomisesta on oltava sekä aineellisilta että menettelyllisiltä edellytyksiltään verrattavissa vastaavan kansallisen oikeuden rikkomisen seuraamuksiin. Tätä kautta jäsenvaltioille voi epäsuorasti syntyä velvollisuus rikosoikeudellisen seuraamuksen säätämiseen.

40 Suomen hallitus katsoo, että yhteisön oikeutta rikotaan, jos Itävallan oikeudessa ei säädetä tehokkaita seuraamuksia väärennettyjen tai laittomasti valmistettujen tavaroiden kauttakuljetuksesta.

41 Kyseisen hallituksen mukaan yhteisön oikeuden tehokkaan toteutumisen varmistamiseksi on olennaista, että johdetun oikeuden säännöksiä sovelletaan yhtenäisesti kaikissa jäsenvaltioissa. Jos väärennettyjä tavaroita voitaisiin kuljettaa yhteisön alueella ilman tehokkaita seuraamuksia pelkän sellaisen ilmoituksen nojalla, että kyseisten tavaroiden lopullinen määränpää on jossakin kolmannessa valtiossa, on olemassa suuri vaara, että kauttakuljetustavaraksi ilmoitut tavaraerät tosiasiallisesti lasketaan markkinoille yhteisön sisällä käyttäen hyväksi yhteisön passitusjärjestelmän heikkouksia. Suomen hallitus toteaa, että tämä on perinteinen toteutustapa alkoholi- ja tupakkakuljetuksiin liittyvissä rikoksissa.

42 Komissio valittaa, että ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskeva päätös ei sisällä riittävästi tietoa väärennettyihin tavaroihin sovellettavan tullimenettelyn tai niiden tullioikeudellisen aseman yksityiskohdista pääasiassa sovellettavien täsmällisten oikeussääntöjen määrittämiseksi. Kyseisessä päätöksessä ei nimittäin mainita, ovatko tavarat peräisin yhteisöstä vai eivät. Rolexin nostamaan kanteeseen perustuvan oikeudenkäynnin osalta ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevassa päätöksessä mainitaan, että tavarat on "tuotu" Italiasta Itävaltaan ennen niiden viemistä Puolaan. Mitä tulee La Chemise Lacoste SA:n ja Guccio Gucci SpA:n nostamiin kanteisiin perustuviin oikeudenkäynteihin, tavarat oli tuotu Kiinasta Itävaltaan Slovakiaan viemistä varten.

43 Komission mukaan tämän vuoksi on tarpeen tarkastella useita mahdollisia tilanteita.

44 Komissio toteaa, että jos tavarat eivät ole peräisin yhteisöstä, ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevassa päätöksessä ei anneta mitään tietoa sovellettavasta tullimenettelystä. Näin ollen herää kysymys siitä, onko kyseessä kauttakuljetustoimi vai muu tullimenettely. Epäselvää on myös se, onko tavarat tuotu laillisesti yhteisön tullialueelle.

45 Komissio katsoo, että jos tavarat sitä vastoin ovat peräisin yhteisöstä, on syytä todeta, että koska ne on tuotu Italiasta, ne on jo saatettu tullioikeudellisesti vapaaseen liikkeeseen, koska ne ovat saaneet yhteisötavaroiden aseman yhteisön tullialueella.

46 Jos tilanne on tämä, komissio muistuttaa, että asetus N:o 3295/94 ei koske yhteisössä valmistettuja tai markkinoille saatettuja väärennettyjä tavaroita, vaan ainoastaan kolmansista maista peräisin olevia tavaroita (ks. asia C-23/99, komissio v. Ranska, tuomio 26.9.2000, Kok. 2000, s. I-7653, 3 kohta). Siinä tapauksessa ei herää kysymystä Itävallan oikeuden yhteensoveltuvuudesta kyseisen asetuksen kanssa ja ennakkoratkaisupyyntö on jätettävä tutkimatta.

47 Komissio toteaa lopuksi, että jos tavarat eivät ole peräisin yhteisöstä eikä niitä ole asetettu tullimenettelyyn yhteisössä, ne on näin ollen katsottava tuoduiksi lainvastaisesti yhteisön tullialueelle. Siinä tapauksessa minkään seikan perusteella ei voida päätellä, että kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa on olemassa jokin ristiriita asetuksen N:o 3295/94 riittävän selkeiden säännösten ja Itävallan oikeuden asiaankuuluvien säännösten välillä.

48 Asetuksen N:o 3295/94 8 artiklan 1 kohdan ja 11 artiklan osalta komissio tarkastelee kahta mahdollista tilannetta.

49 Komissio mukaan ensimmäinen mahdollisuus on se, että Itävallan tasavalta on toteuttanut kyseisen asetuksen 8 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut toimenpiteet, mutta niiden soveltaminen kauttakuljetusmenettelyyn on asetettu kyseenalaiseksi kansallisilla säännöksillä, joita voidaan tulkita vastakkaisella tavalla.

50 Komission mukaan toinen mahdollisuus on se, että kyseinen jäsenvaltio ei ole toteuttanut asetuksen N:o 3295/94 8 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä. Siinä tapauksessa herää kysymys tuossa artiklassa säädetyn säännön soveltamisesta sikäli kuin on olemassa kansallisen oikeuden säännöksiä, joiden mukaan kyseessä olevien tavaroiden kauttakuljetus ei ole tavaramerkin laitonta käyttöä.

51 Komissio päättelee lisäksi asiassa C-223/98, Adidas, 14.10.1999 annetun tuomion (Kok. 1999, s. I-7081) 23–25 kohdasta, että kun väärennetyt tai laittomasti valmistetut tavarat asetetaan suspensiomenettelyyn kuten kauttakuljetusmenettelyyn, kansalliset säännökset, joita voidaan tulkita edellisessä kohdassa esitetyllä tavalla, ovat asetuksen N:o 3295/94 2 artiklan vastaisia. Komission mukaan kansallisia säännöksiä on tulkittava tuon 2 artiklan mukaisella tavalla siten, että erityisesti kyseisen asetuksen 8 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut toimenpiteet soveltuvat suspensiomenettelyyn asetettuihin tavaroihin.

52 Komissio toteaa kuitenkin, että asetuksen N:o 3295/94 11 artiklaan voi liittyä erityinen ongelma. Kansallisen tuomioistuimen velvollisuudelle tulkita kansallisen oikeuden asiaankuuluvia sääntöjä yhteisön oikeuden sisällön valossa on nimittäin rajoituksia, jotka johtuvat yhteisön oikeuteen kuuluvista yleisistä oikeusperiaatteista, erityisesti oikeusvarmuuden periaatteesta ja taannehtivuuskiellon periaatteesta rikosasioissa.

53 Komissio toteaa, että yhteisöjen tuomioistuin on asiassa 80/86, Kolpinghuis Nijmegen, 8.10.1987 antamassaan tuomiossa (Kok. 1987, s. 3969, 12 ja 13 kohta) todennut, että sellaisilla direktiivin säännöksillä, joita ei ole saatettu osaksi kansallista oikeusjärjestystä, ei voi itsessään ja direktiivin soveltamiseksi annetusta jäsenvaltion sisäisestä lainsäädännöstä riippumatta olla sellaista vaikutusta, että kyseisen direktiivin säännöksiä rikkovien henkilöiden rikosoikeudellinen vastuu määritetään tai sitä ankaroitetaan näiden säännösten perusteella. Komissio päättelee tästä, että silloin kun kansalliset säännökset voivat johtaa asetuksen N:o 3295/94 2 artiklassa säädettyjen kieltojen vastaiseen tulkintaan, niillä ei voi itsessään olla sellaista vaikutusta, että kyseisiä säännöksiä rikkovien henkilöiden rikosoikeudellinen vastuu määritetään tai sitä ankaroitetaan niiden perusteella.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

54 Ensinnäkin on syytä muistuttaa, että kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä mainitussa asiassa Polo vastaan Lauren antamansa tuomion 29 kohdassa, asetuksen N:o 3295/94 1 artiklaa on tulkittava siten, että sitä sovelletaan silloin, kun jostakin kolmannesta maasta tuodut ja toiseen kolmanteen maahan passitettavat tavarat väliaikaisesti pysäytetään tulliin niiden kauttakuljetuksen aikana jossakin jäsenvaltiossa kyseisen jäsenvaltion tulliviranomaisten tämän asetuksen nojalla suorittamin toimenpitein oikeuksiaan loukatuiksi väittävän oikeudenhaltijan hakemuksesta.

55 Samoin on syytä muistuttaa, että asetuksen N:o 3295/94 11 artiklassa jäsenvaltiot velvoitetaan määräämään seuraamukset tuon direktiivin 2 artiklassa säädetyn, väärennettyjen tavaroiden luovutusta vapaaseen liikkeeseen, vientiä, jälleenvientiä tai suspensiomenettelyyn asettamista koskevan kiellon rikkomisesta.

56 Lisäksi kuten julkisasiamies perustellusti toteaa ratkaisuehdotuksensa 36 kohdassa, kyseisen asetuksen soveltamisalan tulkinta ei riipu siitä, minkä tyyppisen kansallisen menettelyn (siviilioikeudellisen, rikosoikeudellisen vai hallinnollisen menettelyn) yhteydessä tähän tulkintaan vedotaan.

57 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että MSchG:n 60 §:ää voidaan tulkita siten, että se ei sovellu pelkkään tavaroiden kauttakuljetukseen, minkä Itävallan hallitus ja pääasian kantajat kiistävät.

58 Yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä ei ole lausua kansallisen oikeuden tulkinnasta, mikä kuuluu yksinomaan kansalliselle tuomioistuimelle. Jos kansallinen tuomioistuin katsoisi, että kansallisen oikeuden asiaankuuluvissa säännöksissä ei kielletä, eikä siis säädetä rangaistavaksi väärennettyjen tavaroiden pelkkää kauttakuljetusta kyseessä olevan jäsenvaltion alueella, kuten asetuksen N:o 3295/94 2 ja 11 artiklassa kuitenkin vaaditaan, tästä olisi pääteltävä, että viimeksimainitut säännökset estävät kyseiset kansalliset säännökset.

59 Lisäksi vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisen tuomioistuimen on tulkittava kansallista oikeuttaan yhteisön oikeuden asettamissa rajoissa yhteisön

oikeussäännössä tarkoitetun tuloksen saavuttamiseksi (ks. asia C-106/89, Marleasing, tuomio 13.11.1990, Kok. 1990, s. I-4135, 8 kohta ja asia C-262/97, Engelbrecht, tuomio 26.9.2000, Kok. 2000, s. I-7321, 39 kohta).

60 Jos tällainen yhteisön oikeuden mukainen tulkinta on mahdollinen, kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on — jotta immateriaalioikeuksien haltijoille taataan suoja asetuksen N:o 3295/94 2 artiklassa kiellettyjä oikeudenloukkauksia vastaan — soveltaa väärennettyjen tavaroiden kauttakuljetukseen kyseisen jäsenvaltion alueella niitä siviilioikeudellisia seuraamuksia, joista kansallisessa oikeudessa säädetään muiden samassa 2 artiklassa kiellettyjen menettelyjen osalta, edellyttäen, että nämä seuraamukset ovat tehokkaita, oikeasuhteisia ja vakuuttavia.

61 Kuitenkin yhteisön oikeuden mukaista tulkintaa koskevan periaatteen soveltamiseen liittyy erityinen ongelma rikosasioissa. Niinpä kuten yhteisöjen tuomioistuin on myös todennut, kyseiselle periaatteelle on yhteisön oikeuteen kuuluvista yleisistä oikeusperiaatteista, erityisesti oikeusvarmuuden ja taannehtivuuskiellon periaatteista johtuvat rajoituksensa. Yhteisöjen tuomioistuin on jo useita kertoja todennut tästä asiasta, että direktiivillä ei voi itsessään ja sen soveltamiseksi annetusta jäsenvaltion sisäisestä lainsäädännöstä riippumatta olla sellaista vaikutusta, että direktiivin säännöksiä rikkovien henkilöiden rikosoikeudellinen vastuu määritetään tai sitä ankaroitetaan direktiivin perusteella (ks. em. asiassa Pretore di Salò annetun tuomion 20 kohta; asia C-168/95, Arcaro, tuomio 26.9.1996, Kok. 1996, s. I-4705, 37 kohta ja yhdistetyt asiat C-74/95 ja C-129/95, X, tuomio 12.12.1996, Kok. 1996, s. I-6609, 24 kohta).

62 Vaikka kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa kyseessä oleva yhteisön oikeuden säännös on asetus, eli oikeussäännös, joka luonteensa mukaisesti ei edellytä kansallisia täytäntöönpanotoimenpiteitä, eikä direktiivi, on syytä huomata, että asetuksen N:o 3295/94 11 artiklassa annetaan jäsenvaltioille toimivalta määrätä seuraamukset kyseisen asetuksen 2 artiklassa

kielletyistä menettelyistä, joten yhteisöjen tuomioistuimen direktiivejä koskevia päätelmiä voidaan soveltaa kyseiseen asiaan.

63 Siinä tapauksessa, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin päätyisi päätelmään, että kansallisessa oikeudessa ei kielletä väärennettyjen tavaroiden kauttakuljetusta Itävallan alueella, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn Euroopan yleissopimuksen 7 artiklassa vahvistettu seuraamusten laillisuusperiaate, joka on jäsenvaltioiden valtiosääntöperinteisiin kuuluva yhteinen yhteisön oikeuden yleinen periaate, kieltäisi rikosoikeudellisten seuraamusten määräämisen tällaisesta menettelystä myös siinä tapauksessa, että kansallinen sääntö olisi yhteisön oikeuden vastainen.

64 Esitettyyn kysymykseen on näin ollen vastattava, että

— asetuksen N:o 3295/94 2 ja 11 artiklaa on tulkittava siten, että ne ovat sovellettavissa tilanteeseen, jossa kahden Euroopan yhteisöön kuulumattoman valtion välillä kauttakuljetuksessa olevat tavarat väliaikaisesti pysäytetään tulliin jossakin jäsenvaltiossa kyseisen jäsenvaltion tulliviranomaisten suorittamin toimenpitein,

— velvollisuus tulkita kansallista oikeutta yhteisön oikeuden mukaisesti yhteisön säännöksen sanamuodon ja tarkoituksen valossa siinä tarkoitetun tuloksen saavuttamiseksi ei voi yksinään ja jäsenvaltion antamasta lainsäädännöstä riippumatta määrittää tai ankaroittaa kyseisen asetuksen säännöksiä rikkoneen toimijan rikosoikeudellista vastuuta.

Oikeudenkäyntikulut

65 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Itävallan ja Suomen hallituksille sekä komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Landesgericht Eisenstadtin 17.1.2002 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

1) Väärennettyjen ja laittomasti valmistettujen tavaroiden vapaaseen liikkeeseen luovutuksen, viennin, jälleenviennin tai suspensiomenettelyyn asettamisen

kieltämistä koskevista toimenpiteistä 22 päivänä joulukuuta 1994 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 3295/94, sellaisena kuin se on muutettuna 25.1.1999 annetulla neuvoston asetuksella N:o 241/1999, 2 ja 11 artikla ovat sovellettavissa tilanteeseen, jossa kahden Euroopan yhteisöön kuulumattoman valtion välillä kauttakuljetuksessa olevat tavarat väliaikaisesti pysäytetään tulliin jossakin jäsenvaltiossa kyseisen jäsenvaltion tulliviranomaisten suorittamin toimenpitein.

2) Velvollisuus tulkita kansallista oikeutta yhteisön oikeuden mukaisesti yhteisön säännöksen sanamuodon ja tarkoituksen valossa siinä tarkoitetun tuloksen saavuttamiseksi ei voi yksinään ja jäsenvaltion antamasta lainsäädännöstä riippumatta määrittää tai ankaroittaa kyseisen asetuksen säännöksiä rikkoneen toimijan rikosoikeudellista vastuuta.

Jann Edward La Pergola

Julistettiin Luxemburgissa 7 päivänä tammikuuta 2004.

R. Grass V. Skouris

kirjaaja presidentti